

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ КЛАСУ ССАВЦІ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Н.І. Полюхович¹, А.М. Фещук¹, Р.П. Власенко¹, О.А. Сорочинська¹

¹ Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна

XXI століття та орієнтація України на європейські стандарти, ставить перед нею завдання, яке полягає в модернізації національної освіти, її форм і методів навчання на основі нових прогресивних тенденцій. Сучасна освіта зорієнтована на розвиток особистості учня та забезпеченні його самореалізації. У зв'язку з цим в навчально-виховному процесі педагоги повинні використовувати ті методи навчання, які будуть цьому сприяти. Саме цій умові відповідають інтерактивні методи навчання.

Для реалізації завдань сучасної шкільної освіти, зокрема біологічної, необхідно відходити від пояснювально-ілюстративних методів та впроваджувати інтерактивні технології.

В китайському прислів'ї сказано: «Чую і забуваю, бачу і пам'ятаю, роблю і розумію». Саме використання інтерактивних методів навчання полягає в залученні до дії, створенні ситуації переживання та випробовування, що, в свою чергу, сприяє глибокому проникненню у зміст предметата кращому запам'ятовуванню навчального матеріалу [2].

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню використання інтерактивних методів навчання на уроках біології приділяло увагу багато вчених. Серед них можна виділити В.С. Анісімову, А.Е. Богоявленського, М.М. Верзіліна, А.С. Моліса, Л.В. Реброву. Особливості запровадження інтерактивного уроку розкрито у працях В.Ф. Шаталова, С.М. Лисенкова, Ш.А. Амонашвілі та ін.

Мета статті полягає в розв'язанні проблеми використання інтерактивних методів навчання на уроках біології під час вивчення класу Ссавці в загальноосвітній школі.

Слово «інтерактив» походить з англійського «interact» і означає здатний до взаємодії, діалогу. Власне, інтерактивне навчання є спеціальною формою організації навчально-пізнавальної діяльності учнів, що має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчально-виховного процесу, за яких кожен із учнів відчує свою успішність, а також інтелектуальну спроможність.

При використанні інтерактивних методів навчання, навчальний процес будується на основі постійної, активної взаємодії учнів. Це свого роду взаємонавчання, тобто навчання у співпраці, за якого учень і вчитель є

рівноправними суб'єктами навчального процесу. Інтерактивні методи навчання сприяють створенню атмосфери співробітництва, виробленню цінностей, що дає змогу педагогу стати справжнім лідером учнівського колективу, а також формуванню вмінь та навичок [3].

В літературі наведена дуже велика кількість класифікацій інтерактивних методів навчання. Загальноприйнятою є класифікація Т.С. Паніна та Л.Н. Вавилова, за якою інтерактивні методи навчання поділяються на три групи: *дискусійні* (групова дискусія, діалог); *ігрові* (ділові та рольові ігри, творчі дидактичні ігри); *тренінгові* (комунікативні тренінги та тренінги сензитивності). В середовищі «учень-учень-вчитель» виділяють такі інтерактивні методи навчання: *ігрові* (рольові ігри, навчальні ділові ігри, тренінги тощо) та *неігрові* (дебати, дискусії, форуми) [4].

Вивчення класу Ссавці передбачено, згідно з навчальною програмою для загальноосвітніх навчальних закладів (біологія 6-9 клас), в темі «Різноманітність тварин». Нижче подано характеристику інтерактивних методів навчання та їх використання під час вивчення класу Ссавці.

Метод «Прес» використовується в таких навчальних ситуацій, коли виникають суперечливі питання або ж необхідно зайняти певну позицію з проблеми, яка обговорюється. Учням потрібно дібрати аргументи або висловити власну думку з дискусійного питання, наприклад, ссавці мають дуже важливе значення в природі та житті людини. Учні повинні обґрунтувати свої відповіді, доводячи на прикладах і сформулювати висновки. При застосуванні метода «Прес» передбачається використання дидактичних матеріалів. Наприклад, учень починає висловлювати свою думку зі слів: «Я вважаю, що...» та має її обґрунтувати.

При використанні методу «Мікрофон» учні, уявляють, що у їхніх руках символічний мікрофон та починають швидко, по черзі відповідати на запитання або ж висловлювати свою думку при обговоренні певної проблеми. Наприклад, при вивченні класу Ссавці можна запропонувати учням такі запитання:

- які ароморфози набули Ссавці в процесі еволюції?
- назвіть представників тваринного світу, які належать до класу Ссавці;
- які особливості зовнішньої та внутрішньої будови Ссавців?

Робота в малих групах дозволяє учням набувати навички спілкування та співпраці, розвиває командний дух. При генерації спільних ідей, учасники групи починають відчувати себе корисними один для одного. Наприклад, при вивченні різноманітності Ссавців педагог об'єднує учнів у невеликі групи (по 4-6 осіб) і розподіляє між ними завдання:

- I група – характеристика ряду Комахоїдні;
- II група – характеристика ряду Гризуни;
- III група – характеристика ряду Хижі;
- IV група – характеристика ряду Парнокопитні;
- V група – характеристика ряду Примати.

Учні за короткий проміжок часу (5-10 хв.) представляють результати своєї роботи.

«Мозковий штурм» є найефективнішим та найбільш використовуваним інтерактивним методом колективного обговорення, що спонукає учнів проявляти свою уяву і творчість. Учні повинні вільно висловлювати свої думки і не критикувати один одного. Цей метод допомагає знаходити декілька рішень із певної проблеми. Наприклад, перед учнями ставиться проблема: чому Ссавці освоїли всі середовища існування на планеті Земля. В цей час діти пропонують свої варіанти розв'язання даної проблеми.

Метод «Посядь або зміни власну позицію» використовують при проведенні в класі дискусії на суперечливу тему. За обговорення беруться дві протилежні думки із досліджуваної проблеми, наприклад, перша думка - всі Ссавці розвиваються в середині материнського організму; друга думка – деякі представники класу Ссавці розвиваються поза материнським організмом. Учні висловлюють свій погляд на обговорювану проблему [1].

Висновки. Отже, інтерактивні методи навчання сприяють формуванню творчої особистості учня, а його самореалізації, розвитку шкільного колективу, активізують самостійну пізнавальну активність учня, а також становленню педагогічно доцільних стосунків в системі «учень-учень-вчитель».

Список використаних джерел:

1. Загальна методика навчання біології: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І.В. Мороз, А.В. Степанюк, О.Д. Гончар [та ін.]; за ред. І.В. Мороза. – Київ:Либідь, 2006. – 593 с.
2. Інтерактивні методи навчання: Навч. посібник. / За заг. ред. П. Шевчука і П. Фенриха. – Щецін: Вид-во WSAP, 2005. – 170 с.
3. Ризванюк О. Наступність у навчанні / Олексій Ризванюк // Вісник Львівського університету. Серія мистецтвознавство. – Львів: Львів. нац. Ун-т ім. І. Франка, 2014. – Вип. 14. – с. 286-295.
4. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. За ред. О.І. Пометун. – К.: Вид-во А.С.К., 2004. – 192 с.